

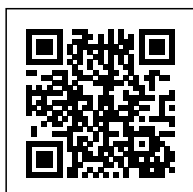

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VI. volební období

989/0

Vládní návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti

Zástupce předkladatele: ministr spravedlnosti
Doručeno poslancům: 22. dubna 2013 v 17:03

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne 2013

o statusu veřejné prospěšnosti

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky, za kterých má veřejně prospěšná právnická osoba (dále jen „právnická osoba“) právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti (dále jen „status“) do veřejného rejstříku, práva a povinnosti právnické osoby se statutem a některé otázky spojené s odnětím statusu.

(2) Status nelze zapsat právnické osobě veřejného práva.

§ 2

Podmínky pro rozhodnutí soudu o právu na zápis statusu

(1) Právo na zápis statusu má právnická osoba naplňující znaky veřejné prospěšnosti, která

a) v zakladatelském právním jednání určí, že

1. předmětem hlavní činnosti je veřejně prospěšná činnost,
2. právnická osoba vyplatí společníkovi, jehož účast na právnické osobě zaniká, jako jeho vypořádací podíl nejvýše peněžní vyjádření hodnoty předmětu jeho vkladu do základního kapitálu v době jeho splacení,
3. výše podílu na likvidačním zůstatku je nejvýše peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu v době jeho splacení a zbylý likvidační zůstatek nabídne likvidátor právnické osobě se statutem s obdobným účelem,
4. se zřizuje kontrolní orgán právnické osoby; to platí i pro pobočný spolek podle občanského zákoníku a právnickou osobu založenou registrovanou církví a náboženskou společností a evidovanou podle zákona upravujícího právní poměry církví a náboženských společností (dále jen „pobočný spolek“), žádá-li o status pobočný spolek samostatně a hlavní spolek nebo církev či náboženská společnost jej nemá.

- b) vykonává podnikatelskou činnost pouze jako vedlejší činnost výlučně pro podporu své hlavní činnosti; to neplatí pro sociální družstvo podle jiného právního předpisu,
- c) nerozděluje zisk po zdanění osobě, která je jejím zakladatelem, společníkem nebo členem, členem jejího orgánu nebo jejím zaměstnancem, ani osobě jim blízké, ledaže se jedná o nadaci se smíšeným účelem; nadace se smíšeným účelem může rozdělit nejvýše třetinu zisku po zdanění osobám a způsobem určeným v zakladatelském právním jednání,
- d) předloží listiny dle § 9 odst. 1 písm. a) až d) alespoň za 2 účetní období předcházející dni podání návrhu na rozhodnutí o právu na zápis statusu,
- e) má vypořádány vztahy s veřejnými rozpočty a která nemá evidován nedoplatek u orgánů Finanční správy České republiky nebo orgánů Celní správy České republiky, nedoplatek na pojistném a na penále na všeobecné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,

(2) Právo na zápis statusu má pouze právnická osoba, které nebyl v posledních 5 letech status odňat.

(3) Podá-li právnická osoba návrh na rozhodnutí o právu na zápis statusu do 1 roku od svého vzniku, namísto listin uvedených v odstavci 1 písm. d) předloží

- a) předpokládané zdroje svých příjmů a předpokládaný způsob jejich použití na veřejně prospěšnou činnost nebo další rozvoj právnické osoby,
- b) předpokládané náklady na vlastní správu a mzdy včetně předpokládaného počtu zaměstnanců a dobrovolníků,
- c) předpokládanou souhrnnou sumu 3 nejvyšších ročních příjmů členů voleného orgánu, zaměstnanců nebo dobrovolníků v souvislosti s působením v právnické osobě.

§ 3

Bezúhonnost

(1) Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, trestný čin hospodářský nebo trestný čin proti majetku, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

(2) Za účelem doložení bezúhonnosti si soud vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(3) Za účelem doložení bezúhonnosti osoby podle odstavce 1, která je cizincem nebo zahraniční právnickou osobou, předloží právnická osoba výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný cizím státem,

- a) jehož je fyzická osoba občanem, jakož i cizím státem, ve kterém se fyzická osoba v posledních 3 letech nepřetržitě zdržovala po dobu delší než 6 měsíců,
- b) v němž má nebo v posledních 3 letech měla právnická osoba sídlo, jakož i cizím státem, ve kterém právnická osoba má nebo v posledních 3 letech měla organizační složku podniku, pokud právní řád tohoto státu upravuje trestní odpovědnost právnických osob.

Tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce.

(4) Nevydává-li cizí stát výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nebo existují-li právní nebo jiné překážky pro předložení výpisu z evidence trestů, předloží právnická osoba čestné prohlášení o bezúhonnosti

- a) fyzické osoby učiněné před notářem nebo orgánem státu podle odstavce 3 písm. a),
- b) právnické osoby učiněné před notářem nebo orgánem státu podle odstavce 3 písm. b).

Tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce.

§ 4

Neslučitelnost funkcí

Členem kontrolního orgánu právnické osoby nesmí být osoba, která je

- a) členem statutárního orgánu nebo likvidátorem této právnické osoby,
- b) osobou blízkou k členovi statutárního orgánu této právnické osoby, nebo
- c) v pracovním nebo obdobném poměru vůči této právnické osobě; má-li však právnická osoba více než 50 zaměstnanců, může být třetina členů kontrolního orgánu v pracovním nebo obdobném poměru vůči této právnické osobě, pokud byla zvolena zaměstnanci.

§ 5

Veřejně prospěšná činnost

Veřejně prospěšnou činností se rozumí zejména

- a) rozvojová spolupráce a humanitární pomoc,
- b) charitativní činnost,
- c) komunitní nebo lokální rozvoj,
- d) odstraňování diskriminace založené zejména na rozdílech rasy, etnika, pohlaví, náboženství či na základě zdravotního postižení,
- e) ochrana dětí a mládeže,
- f) ochrana kulturního dědictví a péče o ně,

- g) ochrana občanských a lidských práv a národnostních menšin,
- h) ochrana ohrožených nebo zraněných živočichů a jiných biologických druhů a péče o ně,
- i) ochrana spotřebitele,
- j) ochrana zdraví a poskytování zdravotních služeb,
- k) ochrana životního prostředí,
- l) péče o kultivaci mezilidských vztahů,
- m) podpora nebo ochrana osob se zdravotním postižením a znevýhodněných osob,
- n) podpora rodiny,
- o) pomoc při přírodních a jiných katastrofách a podobných událostech a při jejich předcházení,
- p) pomoc cizincům v České republice,
- q) poskytování nadačních příspěvků na veřejně prospěšnou činnost,
- r) práce s dětmi a mládeží,
- s) prevence kriminality a sociálně patologických jevů,
- t) provozování sportu,
- u) rozvoj demokracie a posilování právního státu,
- v) sociální, kulturní a hospodářský rozvoj,
- w) sociální služby,
- x) úsilí směřující k odstranění chudoby,
- y) věda, vývoj a výzkum,
- z) veřejné kulturní služby,
- za) vyznávání náboženské víry a poskytování duchovní pomoci, nebo
- zb) vzdělávání, školení a osvěta.

§ 6

Zápis statusu

Podkladem pro zápis statusu do veřejného rejstříku je rozhodnutí soudu o právu na zápis statusu právnické osobě do veřejného rejstříku, která doloží soudu splnění podmínek podle § 2 až 4. Status zapíše na návrh právnické osoby do veřejného rejstříku ten, kdo vede veřejný rejstřík, do něhož je právnická osoba zapsána.

Práva a povinnosti právnické osoby se statutem

§ 7

Nadace se statutem může být svěřenským správcem svěřenského fondu, souvisí-li účel svěřenského fondu s hlavní činností nadace.

§ 8

Právnická osoba se statutem člení odděleně náklady a výnosy nebo příjmy a výdaje spojené s veřejně prospěšnou činností podle § 5 a ostatní činností, a dále se

svojí správou, popřípadě s provozem obchodního závodu. Tyto údaje uvede ve své výroční zprávě.

§ 9

(1) Právnícká osoba se statutem uloží do sbírky listin veřejného rejstříku také výroční zprávu za každé uplynulé účetní období, která obsahuje

- a) účetní závěrku nebo v případě účetní jednotky účtující v soustavě jednoduchého účetnictví výkaz o majetku a závazcích a příjmech a výdajích,
- b) přehled o všech zdrojích příjmů právnické osoby a jejich použití na veřejně prospěšnou činnost nebo svůj další rozvoj,
- c) přehled nákladů na vlastní správu a mzdy včetně počtu zaměstnanců a dobrovolníků k poslednímu dni uplynulého účetního období,
- d) souhrnnou sumu 3 nejvyšších ročních příjmů členů voleného orgánu, zaměstnanců nebo dobrovolníků za uplynulé účetní období obdržených v souvislosti s působením v právnické osobě,
- e) další skutečnosti požadované jiným právním předpisem.

(2) Přesahuje-li výše obratu právnické osoby se statutem v uplynulém účetním období 5 milionů Kč, podléhá účetní závěrka vždy ověření auditorem.

(3) Právnícká osoba uloží výroční zprávu podle odstavce 1 do sbírky listin veřejného rejstříku do 30 dnů od jejího schválení příslušným orgánem, nejpozději však do konce bezprostředně následujícího účetního období.

§ 10

(1) Hlavní spolek se statutem uvede ve své výroční zprávě údaje podle § 8 také za všechny své pobočné spolky se statutem a uloží za ně do sbírky listin veřejného rejstříku dokumenty podle § 9 odst. 1 písm. a); to platí obdobně pro církve a náboženské společnosti.

(2) Pobočný spolek se statutem splní povinnost podle § 9 odst. 1 písm. b) až d) zveřejněním těchto údajů ve výroční zprávě hlavního spolku se statutem.

§ 11

Následky porušení povinností

(1) Přestane-li právnická osoba se statutem splňovat některou z podmínek spojených s právem na zápis statusu do veřejného rejstříku nebo poruší-li některou z povinností podle tohoto zákona, vyzve ji ten, kdo vede veřejný rejstřík, aby nedostatek v přiměřené lhůtě odstranila.

(2) Neodstraní-li právnická osoba se statutem nedostatek podle odstavce 1 ani v přiměřené lhůtě, vyzve ten, kdo veřejný rejstřík vede, o této skutečnosti soud.

§ 12

Zvláštní ustanovení o pobočném spolku

(1) Přestane-li pobočný spolek se statusem splňovat některou z podmínek spojených s právem na zápis statusu do veřejného rejstříku nebo některou z povinností podle tohoto zákona, vyzve jej ten, kdo vede veřejný rejstřík, aby nedostatek v přiměřené lhůtě odstranil, a vyrozumí o této skutečnosti hlavní spolek se statusem.

(2) Neodstraní-li pobočný spolek se statusem nedostatek podle odstavce 1 ani v přiměřené lhůtě, vyrozumí ten, kdo veřejný rejstřík vede, o této skutečnosti soud.

Zahájení řízení o odnětí statusu a následky výmazu statusu

§ 13

Zahájení řízení o odnětí statusu zapíše do veřejného rejstříku, do něhož je právnická osoba zapsána, ten, kdo veřejný rejstřík vede.

§ 14

(1) Zahájí-li soud řízení o odnětí statusu bez návrhu, výhody spojené se statusem se pozastavují do rozhodnutí ve věci samé.

(2) Zahájí-li se řízení na návrh, může o pozastavení výhod spojených se statusem rozhodnout na návrh soud, je-li to ve veřejném zájmu.

§ 15

(1) Výmazem statusu z veřejného rejstříku zanikají všechna práva a povinnosti s ním spojené s výjimkou povinností stanovených v § 2 odst. 1 písm. a) bodech 2 a 3.

(2) Výmazem statusu hlavnímu spolku se vymaže status i všem jeho pobočným spolkům; to platí obdobně pro církve a náboženské společnosti.

§ 16

Náhrada újmy za neoprávněný návrh

(1) Právnická osoba má proti navrhovateli právo na náhradu také nemajetkové újmy, která jí vznikla v souvislosti s nedůvodným zahájením řízení o odnětí statusu.

(2) Žalobu na náhradu újmy musí právnická osoba podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy jí bylo doručeno pravomocné rozhodnutí, na základě kterého nebude status odňat, jinak se k takto uplatněnému právu nepřihlíží.

§ 17

Společné ustanovení

(1) Dojde-li k přeměně právnické osoby se statusem, přechází status na nástupnickou právnickou osobu.

(2) Nově vzniklá nástupnická právnická osoba doloží splnění podmínek spojených s právem na zápis statusu do 2 měsíců ode dne jejího vzniku. Ustanovení § 2 odst. 3 se použije přiměřeně.

§ 18

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2014.

Důvodová zpráva

A. Obecná část

A. Název zákona

Zákon o statusu veřejné prospěšnosti.

B. Zhodnocení platného právního stavu

Pojem veřejné prospěšnosti není dnešnímu právu znám. V českém právním řádu tak neexistuje obecná úprava právnických osob vykonávající veřejně prospěšnou činnost či poskytující veřejně prospěšné služby. Jedná se o poměrně zásadní nedostatek českého právního řádu, který sebou nese negativní důsledky. Jde především o skutečnost, že právní forma je upřednostňována před obsahem. Tento nedostatek je totiž nahrazován výkladem, že činnost k dosažení veřejného blaha je vykonávána výlučně „nestátními neziskovými organizacemi“. Za tyto „nestátní neziskové organizace“ jsou považovány obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, církve a náboženské společnosti, evidované právnické osoby církví a náboženských společností a občanská sdružení.

Takový přístup je však nekoncepční a ani není obvyklý jinde v Evropě. Pro výkon veřejně prospěšné činnosti není samozřejmě stěžejní právní forma právnické osoby, ale činnost samotná. Ve většině evropských států je veřejně prospěšná činnost určitého subjektu deklarována povolením zápisu statusu veřejné prospěšnosti, jehož získání je navázáno na prokázání výkonu určité činnosti, případně na následné rozhodnutí určité autority, která status veřejné prospěšnosti přiznává. Míra regulace v Evropě je různá. V některých zemích jsou pro získání statusu veřejné prospěšnosti předepsány přísné požadavky na vnitřní fungování a správu právnické osoby. Sem patří například povinné zřízení orgánu dohledu pro kontrolu vnitřních aktivit, oddělení veřejně prospěšných aktivit od soukromých, apod.¹

Různé evropské státy se liší i formou, jakou je problematika veřejné prospěšnosti řešena. V Nizozemsku je forma veřejné prospěšnosti obecně řešena zákonem o dani dědické a darovací. Stejně tak je regulace veřejné prospěšnosti předmětem daňových předpisů i ve Švýcarsku. Samostatné právní předpisy upravující vymezení statusu veřejné prospěšnosti lze nalézt například ve Velké Británii, Maďarsku nebo Polsku. Stejně jako pro formu regulace, existuje různý přístup i pro rozsah činnosti, kterou je možné považovat za veřejně prospěšnou, tak existuje různý přístup pro stanovení orgánu, který o povolení zápisu či odnětí statusu veřejné prospěšnosti rozhoduje. V Nizozemsku se za veřejně prospěšnou považuje

¹ blíže viz Ronovská, K.: K pojetí veřejné prospěšnosti v Evropě. Právní fórum 9/2010.

právnícká osoba, která vykonává alespoň 50 % svých aktivit jako veřejně prospěšnou činnost, v Německu je třeba 70 %. O přidělení a odejmutí statusu veřejné prospěšnosti v některých zemích rozhodují soudy (např. ve Francii, Maďarsku, nebo Polsku), v některých zemích se jedná o finanční úřady (např. v Německu, Švýcarsku, nebo Portugalsku). Přístupy v Evropě jsou tedy různé, nicméně společným jmenovatelem pro většinu evropských států je skutečnost, že existuje regulace statusu veřejné prospěšnosti, který je získáván nikoliv v důsledku nabytí určité právní formy, ale v důsledku vykonávání určité veřejně prospěšné činnosti.

Dalším problematickým jevem je skutečnost, že v českém právním řádu neexistuje systematické vymezení možných výhod získaných z veřejných rozpočtů. Podmínky možné účasti na čerpání prostředků ze státního rozpočtu jsou vymezeny pouze usnesením vlády č. 92 ze dne 1. února 2010, kterým byly přijaty Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy. Používají se různé pojmy pro stejný obsah, event. se používají stejné pojmy pro různý obsah. Není patrné, zda účast na výhodách (nepřímých – daňové úlevy, resp. přímých – účast na dotacích) mají všechny osoby, a to pouze pro svoji formu, bez ohledu na plnění, která mají poskytovat.

Není zákonem určeno, zda veřejné prostředky mohou být poskytovány jen za účelem plnění jen některých definovaných služeb či činností, event. zda mohou být poskytovány pro jakékoli činnosti (výjimkou jsou některé speciální úpravy, jako je zákon č. 203/2006 Sb., který definuje veřejné kulturní služby, čímž navazuje na rozpočtová pravidla). Za jistý základ je možno považovat ustanovení § 7 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Zde jsou v rámci výdajů státního rozpočtu vymezeny některé druhy dotací. Zákon zde obsahuje velmi široký rozsah poskytovaných dotací. Jedná se o směs dotací poskytovaných na určité účely a o směs dotací poskytovaných podle právní formy. Celkový systém je tak značně nepřehledný.

Neexistence jednotného systému poskytování výhod může vést k netransparentnosti jejich poskytování. Diskuze nad změnou stávajícího stavu je vedena již řadu let. Za současného platného právního stavu je pro získání fiskálních i dalších výhod rozhodující ve velké většině případů právní forma právnické osoby.

C. Vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy

Dne 1. ledna 2014 nabude účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ten ve svém ustanovení § 146 a násl. vymezuje status veřejné prospěšnosti. Nový občanský zákoník tak jednak obecně definuje veřejnou prospěšnost a dále vymezuje právo zápisu statusu veřejné prospěšnosti právnické osobě do veřejného rejstříku, splní-li taková právnická osoba podmínky stanovené jiným právním předpisem. Nový občanský zákoník též upravuje obecná pravidla pro odnětí statusu veřejné

prospěšnosti. V ostatní oblastech má nastoupit zvláštní právní předpis. Tímto předpisem je právě předkládaný zákon.

Ustanovení o veřejné prospěšnosti se do občanského zákoníku dostalo na základě připomínky pracovní komise Legislativní rady vlády při přípravě věcného záměru nového občanského zákoníku. Cílem právní úpravy je na prvním místě vymezit znaky obecně prospěšné právnické osoby. Nový občanský zákoník je připravován trvale od roku 2001. Legislativní snahy o zakotvení veřejné prospěšnosti však běžely souběžně s přípravou nového občanského zákoníku a původně se předpokládalo, že ještě před účinností nového občanského zákoníku bude přijat zákon o statusu veřejné prospěšnosti. Jeho účelem mělo být vymezit veřejnou prospěšnost, upravit podmínky povolení zápisu statusu veřejné prospěšnosti a upravit možnosti získání nejrůznějších výhod a podpor. Legislativní snahy skončily na úrovni věcného záměru. K přípravě paragrafového znění nebylo přistoupeno.

Základním znakem obecně prospěšné právnické osoby je především poslání přispívat k dosahování obecného blaha. Má se tak dít v souladu se zakladatelským právním jednáním a vlastní činností. Dalším pojmovým znakem takové právnické osoby je skutečnost, že její majetek pochází z poctivých zdrojů. Dalšími předpoklady jsou hospodárné využívání majetku a bezúhonnost osob, které mají podstatný vliv na jejím rozhodování.

Koncept nového občanského zákoníku též vychází ze skutečnosti, že status veřejné prospěšnosti bude zapisovat do veřejného rejstříku ten, kdo veřejný rejstřík vede. Vychází se tedy z toho, že nebude existovat nový rejstřík, do kterého by se zapisovaly veřejně prospěšné právnické osoby, ale že údaj o veřejné prospěšnosti bude zapsán do již existujících veřejných rejstříků. V určitých fázích přípravy věcného záměru zákona o statusu veřejné prospěšnosti se uvažovalo o vytvoření jednoho registru osob se statutem veřejné prospěšnosti, který by spravovaly soudy.

Sám nový občanský zákoník počítá, že k provedení ustanovení o statusu veřejné prospěšnosti je třeba přijmout samostatný zákon. Na základě diskuzí k tomuto tématu se ukázalo jako nejvhodnější řešení zakotvit v novém občanském zákoníku pouze základní statusové otázky. Podrobnosti a stanovení podmínek pro zápis statusu veřejné prospěšnosti je vhodnější ponechat úpravě zvláštního zákona. To zejména z toho důvodu, že při stanovení těchto podmínek již je nutné mezi právními formami právnických osob rozlišovat (podmínky pro nadace budou jiné než podmínky pro akciovou společnost). Taková míra podrobností není pro občanský zákoník vhodná. Kromě toho bude taková úprava spíše veřejnoprávního charakteru.

D. Odůvodnění hlavních principů právní úpravy

Navrhovaným zákonem dochází v návaznosti na nový občanský zákoník ke změně koncepce a nazírání na veřejně prospěšnou činnost dnešních tzv.

„neziskových“ organizací, neboť dle nové právní úpravy se veřejná prospěšnost u činnosti právnické osoby neposuzuje na základě právní formy právnické osoby, nýbrž podle charakteru činnosti, kterou právnická osoba vykonává. Přichází se tak s koncepčním řešením, které je standardní v řadě evropských států.

Cílem předkládané právní úpravy je především upravit podmínky, za kterých může právnická osoba nabýt statusu veřejné prospěšnosti a též účinky pozbytí statusu veřejné prospěšnosti. Předkládaná úprava reaguje na výslovné ustanovení § 147 nového občanského zákoníku, které stanoví, že status získá právnická osoba, která splní podmínky stanovené jiným právním předpisem.

Zákon se neomezuje na pouhé technické nastavení požadavků nutných pro povolení zápisu či odnětí statusu veřejné prospěšnosti. Zákon vymezuje i určitá přísnější pravidla správy právnických osob, které získají status veřejné prospěšnosti. Zpřísněná pravidla spočívají především ve vyšších nárocích na účetnictví, konkrétně v povinnosti vést odděleně účetnictví týkající se jednotlivých činností právnické osoby, v přísnějších pravidlech pro schvalování účetní závěrky auditorem a v povinnosti zveřejňovat určité účetní dokumenty navázané na sankci vrácení získaných výhod, pokud tuto podmínku neplní. Dále zákon přináší další pravidla týkající se správy právnických osob, kterým byl status veřejné prospěšnosti zapsán. Jde o pravidla sloužící k zabránění vyvádění majetku z právnické osoby. Cílem zákona je totiž zajištění vyšší transparentnosti právnických osob se statutem veřejné prospěšnosti. To je logické, protože jen samotné získání statusu veřejné prospěšnosti může být spojeno s výhodami plynoucími z veřejných prostředků. Je tedy namístě, aby subjekty, které mají právo takové výhody čerpat, měly průhledné hospodaření.

Předkládaný zákon vychází ze skutečnosti, že status veřejné prospěšnosti může být zapsán jen takové osobě, která vykonává veřejně prospěšnou činnost přispívající k dosahování obecného blaha, pokud splní další podmínky. Zároveň je důležité zdůraznit, že podle obecné úpravy občanského zákoníku (§ 147) jde o právo na zápis statusu veřejné prospěšnosti za splnění zákonných podmínek, a nikoli povinnost veřejně prospěšné právnické osoby ucházet se o zápis statusu. Právnická osoba může totiž i nadále vykonávat veřejně prospěšnou činnost, aniž by z nejrůznějších důvodů (např. vyšší administrativní nároky) chtěla usilovat o zapsání statusu veřejné prospěšnosti.

Návrh zákona neobsahuje přesné vymezení ani taxativní výčet činností, které se považují za veřejně prospěšné činnosti, pouze jejich demonstrativní výčet. Poskytování takové činnosti bude právnická osoba prokazovat především svým zakladatelským právním jednáním a konkrétními doklady o jejím vykonávání. Bude pak na úvaze soudu, zda tato činnost naplňuje obecné znaky a zda bude možné tak tuto činnost považovat za činnost směřující k dosahování obecného blaha.

Zákon vychází z myšlenky, že právo získat status veřejné prospěšnosti mají jen veřejně prospěšné právnické osoby, které splní podmínky stanovené tímto zákonem. Výkon činnosti bude pak prokazovat právnická osoba. Status tak získá pouze osoba, která prokáže, že je osobou osvědčenou v oblasti poskytování veřejně prospěšné činnosti. To je logické především z toho důvodu, že se statusem budou spojeny další výhody, ale i určitá reklama a prestiž ve vztahu ke třetím osobám. Status veřejné prospěšnosti umožní právnickým osobám získat především nepřímé výhody spočívající v úlevách na dani z příjmů, do budoucna však není vyloučeno, že se statusem veřejné prospěšnosti budou spojovány i jiné typy výhod.

E. Hodnocení regulace dopadů

K návrhu se neprovádí hodnocení regulace dopadů (RIA), a to na základě rozhodnutí vlády č. 941 ze dne 14. 12. 2011, kterým vláda schválila Plán legislativních prací vlády na rok 2012. Zákon je totiž součástí doprovodných právních předpisů k novému občanskému zákoníku.

F. Předpokládané dopady na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí

Neočekává se, že návrh bude mít přímé dopady do podnikatelského prostředí. Návrh bude mít určité dopady do veřejných rozpočtů. Předně bude třeba upravit informační systémy, aby bylo možno status veřejné prospěšnosti do nich zapsat. Zvýšenou zátěž v souvislosti s přijetím nové právní úpravy pocítí i soudy, které budou muset podmínky pro zápis statusu veřejné prospěšnosti posuzovat a následně rejstříkové soudy. Tyto náklady však budou pokryty standardně z prostředků příslušných rozpočtových kapitol.

G. Soulad navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii a s ústavním pořádkem

Navrhovaný zákon není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona nezajišťuje provedení žádného evropského předpisu, a tudíž není ani není v rozporu se závazky, které České republice vyplývají z členství v Evropské unii. Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

H. Zhodnocení současného stavu ve vztahu k rovnosti mužů a žen, dopady do životního prostředí

Současná právní úprava nemá dopad ve vztahu k rovnosti mužů a žen. Navrhovaný zákon nemá dopad na životní prostředí.

I. Zhodnocení současného stavu a navrhovaného legislativního opatření ve vztahu na ochranu soukromí

Současná právní úprava nemá dopad ve vztahu na ochranu soukromí. Navrhovaný zákon nemá dopad na ochranu soukromí.

J. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava s sebou nepřináší zvýšení korupčního rizika.

B. Zvláštní část

K § 1:

Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., zavádí ve svých ustanoveních § 146 až 150 do českého právního řádu po vzoru standardních zahraničních úprav institut veřejné prospěšnosti. Status veřejné prospěšnosti může získat jakákoli právnická osoba soukromého práva bez ohledu na svoji právní formu, pokud splní podmínky stanovené tímto zákonem, na který odkazuje občanský zákoník v § 147. Právnickou osobou soukromého práva se myslí zejména ty právnické osoby, které jsou zakládány soukromými osobami. Mezi ně patří především právnické osoby upravené občanským zákoníkem či zákonem o obchodních korporacích. Je-li taková právnická osoba založena např. obcí, krajem či státem, stává se okamžikem svého vzniku také osobou soukromého práva. Naopak mezi právnické osoby veřejného práva lze zařadit ty, které jsou zakládány přímo zákonem, popř. na základě zákona.

Nová právní úprava si klade za cíl zvýšení transparentnosti a důvěry veřejnosti v právnické osoby poskytující veřejně prospěšnou činnost a zlepšení jejich postavení ve společnosti. Po vzoru zahraničních úprav by se měl status veřejné prospěšnosti stát znakem prestiže, který přináší právnické osobě další nadstandardní výhody, zejména co se týče výraznějších daňových úlev. Není však vyloučeno, že v budoucnu budou právnickým osobám se statutem veřejné prospěšnosti poskytovány i další výhody.

Navrhovaná úprava nemá žádný vliv na použití zvláštních předpisů, které upravují poskytování přímých výhod, zejm. dotací a podpor jako např. zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů nebo zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu. Není totiž záměrem vázat poskytování dotace nebo přímé finanční podpory pouze právnickým osobám se statutem veřejné prospěšnosti. Dotace tak může získat i nadále ten, kdo splní podmínky pro jejich udělení podle jiného právního předpisu, ať už se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu.

Výslovně se stanoví, že status veřejné prospěšnosti nelze zapsat právnické osobě veřejného práva, ať už zřízené přímo zákonem nebo na základě zákona. Jde např. o Všeobecnou zdravotní pojišťovnu, Českou televizi, Český rozhlas, ale také příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce apod. Navrhuje se tak zejména z toho důvodu, že tyto právnické osoby mají způsoby a zdroje svého financování stanoveny zpravidla přímo zákonem a jejich financování je napojeno na veřejné rozpočty.

K § 2:

Navrhuje se upravit podmínky, které je nutné splnit pro nabytí statusu veřejné prospěšnosti.

Právnícká osoba, která se uchází o status veřejné prospěšnosti, musí vykonávat veřejně prospěšnou činnost ve smyslu ustanovení § 146 občanského zákoníku, tj. přímo vlastní činností (tedy nikoli prostřednictvím dalšího subjektu), v souladu se zakladatelským právním jednáním, s cílem dosahování obecného blaha, za podmínek, že na její rozhodování mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Dále se kladou požadavky na obsah zakladatelského právního jednání, a to konkrétně na vymezení předmětu hlavní činnosti. Hlavní činnost nesmí mít povahu podnikatelské činnosti (tj. soustavné činnosti podnikatele za účelem dosažení zisku), nicméně je možné, že i hlavní činnost právnícké osoby může někdy přinášet zisk, pokud to výslovně nezakazuje zákon upravující právní poměry právnícké osoby. Tak je tomu např. v případě spolků (§ 217 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). V případě nadace se smíšeným účelem se klade jako povinná náležitost zakládací listiny nadace určení výše zisku po zdanění a určení osob a způsobu rozdělení tohoto zisku mezi tyto osoby (viz písm. c) v odst. 1).

V zakladatelském právním jednání musí být též povinně uveden příslušný způsob použití zisku z hlavní a vedlejší činnosti a vypořádání likvidačního zůstatku včetně použití zbylého likvidačního zůstatku. Oproti standardní úpravě vypořádání podílu podle zákona upravujícího právní poměry obchodních společností a družstev se také klade omezení, dle kterého výše vypořádacího podílu může být maximálně ve výši nominální hodnoty vkladu. Tato opatření sledují opět zájem zachovat prostředky, které získá právnícká osoba na základě zápisu statusu veřejné prospěšnosti tak, aby byly použity výlučně pro veřejně prospěšnou činnost.

S ohledem na skutečnost, že právnícká osoba se statusem veřejné prospěšnosti bude čerpat nadstandardní nepřímé výhody (typ. daňové úlevy), klade se právnícké osobě, která se uchází o zápis statusu, *povinnost zřídit kontrolní orgán*. Zákon o statusu veřejné prospěšnosti zakládá právníckým osobám řadu dalších povinností nad rámec obecné úpravy občanského zákoníku či zákona o obchodních korporacích. Proto je důležitá také otázka dohledu a kontroly plnění těchto povinností. Pro tyto účely zákon počítá s několika různými formami dohledu – *dohled vnitřní* (vnitřní kontrolu právnícké osoby jejími vlastními orgány nebo zakladatelem) i *dohled vnější* (tedy dohled jiných osob než orgánů právnícké osoby, např. státních orgánů, veřejnosti, dárců nebo věřitelů). V případě, že právnícká osoba nemá povinnost zřídit kontrolní orgán podle dosavadních právních předpisů (např. v případě církví či náboženských společností), je na rozhodnutí této právnícké osoby, kterému svému orgánu kontrolní pravomoc ve svém zakladatelském dokumentu určí. Důležité je při tom zohlednit, aby při výběru takového orgánu a samotných členů kontrolního orgánu obecně bylo vyloučeno riziko střetu zájmů.

Dohled je vykonáván jak *veřejnou autoritou* (např. státem – fiskální či soudní dohled), tak *soukromými osobami*. Do kategorie soukromého dohledu můžeme

zařadit jednak dohled vnitřní (kontrolní orgány), tak také vnější (dárce, věřitel, osoba s legitimním právním zájmem, auditor, v některých případech právnických osob (např. nadace) také zakladatel).

Podle okamžiku, ve kterém je dohled prováděn, lze rozlišovat dohled preventivní a následný. Preventivní dohled je vykonáván zejména v okamžiku založení právnické osoby a dále pak v okamžiku zápisu statusu, kdy soud ověřuje, zda právnická osoba, jež žádá o povolení zápisu statusu, opravdu splňuje všechny podmínky, jež splněny být musí. Preventivně působí také povinnost vypracovávat výroční zprávu a případně vést účetnictví.

V České republice nejsou specializované orgány státního dohledu nad veřejně prospěšnými organizacemi. Tuto skutečnost nezměnil ani zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Hlavní kontrolní pravomoc vůči veřejně prospěšným organizacím má v zákonem stanovených případech soud. Dalším důležitým dohledovým orgánem jsou finanční úřady, které jsou příslušné podle sídla právnické osoby.

Zákon o statusu veřejné prospěšnosti klade důraz především na prevenci možných pochybení. Vymezuje poměrně úzký manévrovací prostor veřejně prospěšným organizacím a to zejména v oblasti nakládání s majetkem. Jestliže dojde k pochybení, k nápravě je vždy povolán soud, který může zasáhnout i bez návrhu a zahájit řízení o odnětí statusu veřejné prospěšnosti. Zákon tak připouští autoritativní odnětí statusu veřejné prospěšnosti, zejména pokud právnická osoba jedná v rozporu se zákonem nebo nenaplnuje podmínky pro povolení zápisu statusu veřejné prospěšnosti.

V neposlední řadě je důležitým také dohled soukromý. Je třeba jasné vymezení povinností právnické osoby a jejích orgánů, zejména co se týče nutnosti vyhotovovat a zveřejňovat výroční zprávu, vést účetnictví. Na tomto místě stojí za zmínku problematika zveřejňování výročních zpráv a účetních závěrek. Povinnost zveřejňovat tyto dokumenty vyplývá z čl. 2 písm. f) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/ES. Na rozdíl od uvedené směrnice, která dopadá na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, návrh nového zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob tyto povinnosti vztáhl i na další právnické osoby zapisované do obchodního rejstříku. Tím je vyjadřován zájem zákonodárce na transparentní činnosti právnických osob. Řada právnických osob však tyto povinnosti neplní. Návrh zákona považuje neplnění této povinnosti i přes opakovanou výzvu rejstříkového soudu za porušení povinnosti se závažnými důsledky pro třetí osoby. Kromě uložení pokuty, může v takovém případě soud přistoupit až ke zrušení právnické osoby a k její likvidaci. Úprava aplikace, která je připravována nezávisle na legislativní úpravě, a která by měla být plně funkční dříve než 1. ledna 2014, přináší novinku, kdy bude na neplnění povinnosti zakládat výroční zprávy a účetní závěrky do sbírky listin upozorňovat samotná aplikace obchodního rejstříku a k němu přidružených rejstříků automaticky. Sníží se tím administrativa na výkon dohledové činnosti.

Prevenici možných pochybení by taky měla být zajištěna ze strany kontrolních orgánů právnické osoby. Na chod veřejně prospěšné organizace dohlíží také její věřitelé, beneficiáři, tedy osoby, na jejichž podporu byla právnická osoba založena, případně její zakladatelé či společníci. Zároveň je třeba zdůraznit, že významným prvkem posílení řádného fungování a organizace právnické osoby je také zakotvení *povinnosti vykonávat funkci člena voleného orgánu právnické osoby s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí* (tj. s péčí řádného hospodáře), a to (nově) *obecně u všech právnických osob*, jak to stanoví § 159 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Podle tohoto ustanovení pokud člen voleného orgánu nenahradí právnické osobě škodu, kterou způsobil porušením povinnosti při výkonu své funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.

Z výše uvedeného je zřejmé, že dohled nad veřejně prospěšnými organizacemi je zajištěn mnoha způsoby, a to i přes to, že není určen jeden speciální dohledový orgán. Dohled je zajištěn několikastupňově a zároveň mnoha různými entitami, kdy každá má zájem dohlížet nad kvalitou práce veřejně prospěšné organizace, zároveň je dohled zajištěn i v různých fázích právnické osoby (vznik, povolení zápisu statusu, její trvání, včetně doby, po kterou má zapsán status veřejné prospěšnosti, až do okamžiku odnětí (vzdání se) statusu či zániku právnické osoby)².

V případě pobočného spolku nový občanský zákoník v § 231 stanoví, že nabytím statusu pro hlavní spolek jej nabývají automaticky všechny jeho pobočné spolky, aniž by hlavní spolek musel dokládat, že podmínky pro zápis statusu splňují všechny jeho pobočné spolky. V tomto případě tak stačí, když např. kontrolní orgán má alespoň hlavní spolek. To platí i pro církve a náboženskou společnost a evidované právnické osoby podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), neboť dohled a kontrolu nad těmito „odvozenými“ právnickými osobami koná zpravidla jejich zakladatel prostřednictvím svého kontrolního orgánu.

Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti připouští, aby o povolení zápisu statusu veřejné prospěšnosti požádal sám pobočný spolek nebo právnická osoba založená registrovanou církví a náboženskou společností a evidovaná podle zákona upravujícího právní poměry církví a náboženských společností (dále jen „pobočný spolek“) v případě, že hlavní spolek nebo církve či náboženská společnost status nemá nebo se o něj neuchází. V takovém případě musí pobočný spolek mít kontrolní orgán bez ohledu na to, zda jej zřídil hlavní spolek či nikoli.

² při zpracování této části byla využita kapitola 6, Dohled nad nadacemi in: Ronovská, Kateřina, Nadace v Evropě, koncepce, funkce, vývojové tendence, knihovnicka.cz, Brno 2011, s. 204 a násl.

Právnícké osobě se připouští vykonávat podnikatelskou činnost pouze jako vedlejší činnost, zisky z této činnosti mohou jít pouze na podporu hlavní – veřejně prospěšné činnosti(i). Výjimka se stanoví v případě sociálního družstva upraveného zákonem o obchodních korporacích. Sociální družstvo je totiž koncipováno jako podnikatel, který může podnikat pouze určitým způsobem (nemůže vykonávat některé riskantní podnikatelské aktivity) a jehož zisk je podle obecné úpravy ve své většině určen pouze k výkonu veřejně prospěšné činnosti konané ve prospěch členů a třetích osob.

Důležitou podmínkou je dodržení povinnosti spočívající v omezeném nakládání se ziskem, podle kterého právnícká osoba ucházející se o status nesmí rozdělovat zisk po zdanění mezi své zakladatele, členy jejího orgánu, zaměstnance či osoby, které jsou těmto osobám blízké. Cílem tohoto opatření je zabránit vyvádění prostředků z právnícké osoby. Jediná výjimka z tohoto pravidla je umožněna pro nadace, které mají jak veřejně prospěšný účel, tak dobročinný účel (nadace s tzv. smíšeným účelem), kterým se umožňuje rozdělit maximálně 33 procent zisku osobě (osobám) a způsobem určeným v jejich zakladatelském právním jednání.

Přes řadu pokusů definovat přesně pojem reinvestice zisku se nakonec od vymezení tohoto pojmu upouští s tím, že pro účely tohoto zákona nelze definovat reinvestici podobně, jako je tomu v zákoně o daních z příjmů. Bude tak velmi důležité posouzení zejm. splnění podmínky § 146 NOZ, dle kterého musí právnícká osoba mj. hospodárně využívat své jmění k veřejně prospěšnému účelu, tedy zda např. nevykazuje při výkonu veřejně prospěšné činnosti nepřiměřeně vysoké náklady apod.

Právnícká osoba musí ke dni podání žádosti o povolení zápisu statusu veřejné prospěšnosti doložit skutečnosti, které se nově navrhuje stanovit jako povinné náležitosti výroční zprávy právnícké osoby, ze kterých je možné sledovat, jak právnícká osoba hospodaří se zdroji svých příjmů. Skutečnosti tak doloží všechny právnícké osoby, tj. i ty, které podle dosavadních právních předpisů neměly povinnost výroční zprávu sestavovat. Tyto náležitosti upravuje § 11.

Vzhledem k tomu, že se statusem veřejné prospěšnosti jsou spojeny zejména daňové benefity, požaduje se, aby právnícká osoba neměla evidovány žádné nedoplatky vůči státu, tj. zejména na dani a pojistném či penále na všeobecné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a měla vypořádány veškeré vztahy s veřejnými rozpočty.

Navrhuje se stanovit minimální dobu po odnětí statusu, po jejímž uplynutí je možné opět se ucházet o zápis statusu.

Zvláštní ustanovení pamatuje na případy, kdy právnícká osoba požádá o povolení zápisu statusu do jednoho roku od svého vzniku a nemůže tak doložit skutečnosti,

kteře mají být náležitostmi výroční zprávy. Původním záměrem bylo, aby možnost ucházet se o status veřejně prospěšnosti byla dána pouze právníckým osobám, které již vykonávají veřejně prospěšnou činnost po určitou minimální dobu (např. 2 roky). Tímto by se však zamezilo v přístupu ke statusu těm právníckým osobám, které vzniknou až po nabytí účinnosti tohoto zákona (popř. těm, které vznikly těsně před jeho účinností) a také těm, které jsou založeny pouze na určitou, zpravidla krátkou dobu, např. za účelem naplnění jednoho veřejně prospěšného úkolu. Proto se navrhuje nezamezovat přístup ke statusu i těmto právníckým osobám s tím, že tyto musí splnit podmínky pro povolení zápisu statusu s výjimkou doložení skutečností, které mají být součástí výroční zprávy, kterou však bude muset doložit následně za první, byť jediné účetní období. Navrhuje se tak, aby taková právnícká osoba při podání žádosti o povolení zápisu statusu veřejně prospěšnosti alespoň doložila přehled o skutečnostech, které mají být součástí výroční zprávy, tak, jak je ve svém záměru poskytování veřejně prospěšné činnosti plánuje a předpokládá sama realizovat, s výjimkou účetní závěrky nebo výkazu o majetku a závazcích a příjmech a výdajích.

K § 3:

Zákon klade také požadavky na bezúhonnost právnícké osoby, osob zakladatelů některých právníckých osob a členů orgánů právnícké osoby s důrazem na trestné činy majetkové a hospodářské. Ustanovení upravuje způsoby, kterými se dokládá bezúhonnost, a to zejména osob, které jsou cizincem nebo zahraniční právníckou osobou.

K § 4:

Ustanovení negativně vymezuje osobu člena kontrolního orgánu tak, aby se omezila možnost výskytu střetu zájmů. Zároveň se však připouští možnost volby člena kontrolního orgánu z řad zaměstnanců, pokud počet zaměstnanců právnícké osoby přesahuje určitý počet.

K § 5:

Není účelem zákona (a ani to není prakticky možné) definovat veřejně prospěšnou činnost taxativním výčtem všech v úvahu přicházejících činností, které současný soukromý život nabízí, zároveň nelze předvídat, která činnost bude společností za takovou považována v budoucnu, proto návrh jen demonstrativně uvádí, které činnosti lze v současné době považovat za veřejně prospěšné. Bude tedy na zvážení soudu v řízení o povolení zápisu statusu veřejně prospěšnosti, zda za takovou posoudí tu či onu činnost právnícké osoby.

Mezi činnosti v oblasti podpory nebo ochrany osob se zdravotním postižením a znevýhodněných osob uvedené v § 5 písm. m) patří také např. ty, které směřují na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace takových osob, které jsou určitým způsobem ohroženy sociálním vyloučením, do společnosti. Pojem

„znevýhodněná osoba“ není v našem právním řádu definován a nebude ani tímto zákonem, neboť se záměrně jedná o otevřený pojem. Může se jednat zejména o člověka chorobně závislého na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek nebo podobných přípravků či jedů nebo chorobně závislého na hráčské vášni představující závažnou duševní poruchu, člověka, jehož práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, člověka propuštěného ze zdravotnického zařízení lůžkové péče v době jeho znovuzачlenění do společnosti, člověka propuštěného z výkonu trestu v době jeho znovuzачlenění do společnosti, člověka znevýhodněného na základě (zejména vysokého) věku, zdravotně, sociálně nebo kulturně znevýhodněného, člověka znevýhodněného v přístupu k bydlení, člověka znevýhodněného v přístupu k práci nebo dlouhodobě nezaměstnaného, příslušníka vyloučené lokality nebo komunity, nebo rodiče dítěte v dlouhodobě nepříznivém zdravotního stavu.

K § 6:

Občanský zákoník v § 149 stanoví, že o odnětí statusu veřejné prospěšnosti rozhoduje soud. Navrhuje se, aby tomu tak bylo i v případě povolení jeho zápisu. Soud rozhodne o povolení zápisu statusu v civilním řízení, se kterým počítá nový zákon o zvláštních řízeních soudních, na základě žádosti právnické osoby poté, co doloží soudu splnění podmínek, které zákon o veřejné prospěšnosti ukládá v § 2 až 4. (Soud podle tohoto zákona má na rozhodnutí lhůtu patnácti dnů ode dne doložení všech dokumentů prokazujících splnění podmínek pro povolení zápisu statusu.) Toto rozhodnutí je pak podkladem pro zápis statusu do příslušného veřejného rejstříku, ve kterém je právnická osoba vedena, tím, kdo veřejný rejstřík vede. Ve většině případů status zapíše rejstříkový soud, např. v případě náboženských a církevních společností vykonávající nejrůznější charitativní činnosti to bude Ministerstvo kultury.

Lhůta pro orgán, který provede zápis na základě soudního rozhodnutí, je stanovena rejstříkovým zákonem, resp. zákonem o církvích a náboženských společnostech, a to na 5 dnů od okamžiku podání návrhu a doložení pravomocného rozhodnutí soudu o povolení zápisu statusu do veřejného rejstříku s tím, že se konstruuje fikce zápisu ke dni následujícímu po uplynutí této lhůty.

K § 7:

Jako benefit pro nadace, které získají status veřejné prospěšnosti, se navrhuje zakotvit pro tyto možnost stát se správcem svěřenského fondu, jak to předpokládá i nový občanský zákoník v § 1453 odst. 2. Podmínkou je, že účel svěřenského fondu vymezený ve statutu svěřenského fondu musí souviset s hlavní činností nadace.

K § 8:

Podobně jako v právní úpravě nadace či ústavu v občanském zákoníku se navrhuje zakotvit povinnost právnické osoby se statusem veřejné prospěšnosti členit náklady a výnosy, příp. příjmy a výdaje, jednak podle souvislosti s prospěšnou činností a s ostatní činností a jednak podle souvislosti se správou nebo s provozem obchodního

závodu, průkazným způsobem, a to v účetnictví. Není však zapotřebí provádět toto členění v rámci účetní závěrky, resp. sloupců výsledovky, ale bude postačující postup, kdy účetní jednotka v účetnictví, např. na úrovni analytických účtů, zachytí požadované členění a toto členění poté promítne buď do přílohy účetní závěrky, nebo do výroční zprávy.

K § 9 a 10:

Ustanovení upravuje náležitosti výroční zprávy, kterou musí mít uloženu ve sbírce listin každá právnická osoba se statutem. Navrhuje se stanovit minimální náležitosti výroční zprávy s tím, že ustanovení jiných právních předpisů kladoucích požadavky na výroční zprávu nejsou dotčena.

Při zpracování přehledu nákladů na *vlastní správu* právnická osoba zohlední zejména tzv. režijní mzdy a odměny, což jsou mzdy pracovníků, kteří nepracují přímo v projektech. Jde především o manažerské mzdy a odměny ředitele, finančního ředitele, fundraisera, účetního, finančního manažera, správce budov, ekonoma, správce IT sítě, PR manažera apod.), tedy osob, které pracují na základě pracovní smlouvy nebo dohody. Přehled by měl dále zobrazit náklady spojené s dodávkou služeb či výrobků, které nesouvisí přímo s projekty (např. zpracování internetových stránek organizace, externí správa IT sítě, náklady na vzdělávání zaměstnanců, služby auditorů, daňových a právních poradců organizace, pojištění organizace a jejího majetku, vedení bankovních účtů organizace, náklady na pronájem sídla organizace včetně energií, náklady na vydávání výročních zpráv, náklady na PR organizace). Patří sem také odměny členů statutárních či kontrolních orgánů organizace. Jde o všechny náklady, které se vztahují k řízení organizace a zajištění potřebných služeb, které primárně souvisí s organizací, ne s některým z jejích projektů.

Pro lepší pochopení věci je však třeba oddělit správní či režijní náklady a jejich specifikaci od toho, z jakého zdroje se takové náklady platí. Většina veřejně prospěšných organizací totiž rozpouští náklady do tzv. projektových peněz jako náklady související s projekty, neboť to jiným způsobem ani udělat nemohou. Nemají tak většinou jiné prostředky než ty, které jsou určeny na projekt, nebo je mají minimálně.

Při určení počtu dobrovolníků k poslednímu dni uplynulého účetního období se jedná o takové dobrovolníky, kteří pracují pro právnickou osobu bez nároku na honorář.

V případě právnické osoby, jejíž obrat překročí hranici 5 milionů korun, je třeba, aby účetní závěrka byla ověřena auditorem.

Zvláštní pravidla se navrhuje pro vykazování nákladů a výnosů nebo příjmů a výdajů pobočného spolku se statutem prostřednictvím výroční zprávy hlavního spolku se statutem. Získá-li pobočný spolek status veřejné prospěšnosti samostatně,

(tj. v případě, že sám hlavní spolek status nemá či se o něj neuchází) platí pro pobočný spolek se statutem pravidla podle § 9.

K § 11 a 12:

Právnícká osoba, která získá právo na zápis statusu do veřejného rejstříku, musí splňovat podmínky s tímto právem spojené po celou dobu, po kterou je jí status zapsán. To platí i v případě pobočného spolku po celou dobu, po kterou má status zapsán hlavní spolek.

Navrhuje se upravit postup v případě, kdy právnícká osoba přestane splňovat tyto podmínky. Ještě před tím, než orgán, který veřejný rejstřík vede, podá návrh soudu na zahájení řízení o odnětí statusu, vyzve právníckou osobu k nápravě v přiměřené lhůtě. Zvláštní ustanovení se navrhuje pro pobočné spolky, resp. evidované právnícké osoby podle zákona č. 3/2002 Sb., dle kterého pokud nedojde k nápravě nedostatku u pobočného spolku, lze odejmout status veřejné prospěšnosti jen tomuto pobočnému spolku bez vlivu na status u ostatních pobočných spolků a spolku hlavního.

K § 13 až 15:

Ustanovení upravuje následky, které jsou spojené se zahájením řízení o odnětí statusu, o kterém rozhoduje soud. Toto řízení může být zahájeno soudem bez návrhu anebo na návrh osoby, která na tom má právní zájem (viz § 149 občanského zákoníku). Údaj o zahájení řízení zapíše do rejstříku ten, kdo rejstřík vede. Za tímto účelem jej vyrozumí soud o zahájení řízení podle nové procesní úpravy zákona o zvláštních řízeních soudních.

Navrhuje se zakotvit obecnou úpravu, jaký dopad má na poskytování výhod spojených se statutem veřejné prospěšnosti zahájení řízení o odnětí statusu bez návrhu a možné následky zahájení řízení na návrh. Jde o obecnou úpravu, která se vztahuje zejména na výhody, které upravuje tento zákon, popřípadě i jiné zákony, které nestanoví jinak (např. výhody upravené v zákoně o soudních poplatcích pro právnícké osoby se statutem). Není tak úmyslem vyloučit zvláštní právní úpravu regulující tuto otázku u konkrétních typů výhod, typicky např. u daňových benefitů, obsaženou v daňových předpisech.

Konečně se navrhuje upravit následky výmazu statusu z veřejného rejstříku.

K § 16:

Navrhuje se zakotvit možnost použití prostředku obrany právnícké osoby vůči tzv. šikanoznímu návrhu na odnětí statusu veřejné prospěšnosti. Právo na náhradu újmy způsobené takovým návrhem může právnícká osoba uplatnit ve lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy bylo právnícké osobě doručeno pravomocné rozhodnutí, dle kterého jí nebude status odňat, jinak toto právo zaniká.

K § 17:

Přeměnou právnické osoby nedochází k odnětí statusu a ten přechází na nástupnickou právnickou osobu. Pokud dojde k přeměně právnické osoby se statusem veřejné prospěšnosti, je nutné, aby nástupnická právnická osoba splňovala podmínky tohoto zákona stejně jako právnická osoba, k jejíž přeměně došlo. Zvláštní pravidla se navrhují v případě, že důsledkem přeměny je vznik nové nástupnické právnické osoby.

K § 18:

Vzhledem k tomu, že návrh je prováděcím právním předpisem, na který odkazuje nový občanský zákoník, navrhuje se účinnost ke stejnému dni, k jakému nabyde účinnosti nový občanský zákoník.

V Praze dne 17. dubna 2013

RNDr. Petr Nečas, v. r.
předseda vlády

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., v. r.
ministr spravedlnosti